

Posudek oponenta diplomové práce Tomáše Avramova

Významní představitelé indické náboženské filosofie 20. století

Diplomová práce Tomáše Avramova je mimořádně zdařilou a záslužnou prací přibližující osobnosti, myšlenky a duchovní metody tří duchovních učitelů 20. století, kteří jsou u nás dosud prakticky neznámí, přestože v samotné Indii se dodnes těší mimořádnému vlivu a patří mezi nejvýznamnější. Práce přináší v našem kontextu zcela nové poznatky, opírá se téměř výhradně o anglicky psanou, nesnadno dostupnou literaturu (často indické provenience), kterou autor nashromáždil během svého pobytu v Indii, podobně jako i několik unikátních (vlastních i v Indii získaných) fotografií, jež do textu vhodně začlenil. Autor poprvé do češtiny přeložil i několik reprezentativních citátů těchto učitelů a jeho překlady se mi jeví (byť nemám k dispozici originály) jako mimořádně pečlivé, promyšlené a působivé, jak se snad nejvýstižněji projevuje v překladu závěrečné filosofické písně indického súfijského mystika Kabíra. Jedinou pochybnost mám u citátu v poznámce pod čarou č. 10 (str. 12-13), kterému buďto nerozumím, nebo není šťastně přeložený – v každém případě mi uniká jeho logika.

Kromě informační roviny má však Avramovova práce další, méně nápadný rozměr. Své portréty tří osobností indické duchovnosti 20. století totiž autor prokládá mnoha dílčími vsuvkami a komentáři, v nichž citlivě odkrývá určité klíčové prvky indické duchovní kultury (či jednotlivých učitelů), které mohou být evropskému myšlení obtížně pochopitelné či přijatelné a mohou vést k dezinterpretaci nebo v nichž naopak vysvětluje určité motivy indické spirituality komparativní metodou a připodobňuje je k podobným či analogickým motivům jiných duchovních tradic. Všechny tyto jeho rozborů patří pro mě osobně k nejpodnětnějším částem práce. Prozrazují autorovu hlubokou erudici, zkušenost a schopnost přemýšlet ve velmi širokých souvislostech.

Z formálního hlediska bych uvítal poněkud podrobnější poznámkový aparát. Vzhledem k tomu, že celá práce je postavena na u nás prakticky neznámých informacích, téměř každý odstavec by si v ideálním případě zasloužil uvedení zdroje. Mnohdy není jasné, zda se určitá myšlenka či fakt vyskytuje ve zdroji předcházejícím, nebo následujícím. Dále bych v poznámkách pod čarou preferoval pečlivé rozlišování parafrází (Srov., viz) od přímých citací, ale také (což je v této práci velmi časté) viditelnější zdůrazňování, kdo vlastně ten který citát pronesl. Pokud např. autor uvádí citát určitého duchovního učitele, jenž převzal z knihy jeho žáka, pak bych v poznámce pod čarou doporučoval uvádět nejen jméno žáka jako autora knihy, ale jména obou, např. ve formě „Nitjánan-

da, cit. podle: HATENGDI...“ Naopak je zbytečné uvádět u názvů autorů (G. Feuerstein) tituly (PhD.), jež si však autor zřejmě vyložil jako součást jména.

Z koncepčního hlediska bych uvítal závěrečné komparativní shrnutí všech tří portretovaných osobností s důrazem na jejich odlišnosti či naopak shody. Všechny tyto závěry sice vyplývají z textu, přesto by však mohly být autorem explicitně pojmenovány, zformulovány a zhodnoceny. Přitom témat k takové závěrečné komparaci se nabízí hned několik. V kapitole o Ním Karoli Bábovi např. autor zdůrazňuje jeho podivuhodnou schopnost zejména prostřednictvím darovaného jídla doslova „strávit“ něčí problém a tím jej tak dotyčného zbavit. *„Pevně ukotvený duchovní člověk může na sebe převzít, často i nevědomě, utrpení jiného. Co by jiný velmi protrpěl, tak duchovním mistrem jaksi projde snadněji, díky jeho stavu, jeho modlitbám, jeho vysokému vědomí. Z pohledu zákona karmy se toto utrpení nemůže ztratit, ale přejde na svatého, který jej protrpí rychleji a vlastně odevzdá Bohu“* (str. 50). Naopak jiný učitel, Širdí Saí Bába, žádosti o podobné praktiky odmítal slovy: *„Nechtějte po mně měnit karmu. To není v mé moci. Ani sám Bůh, Stvořitel, v tomto nepomůže, nezmění to. Myslíte, že by řekl Slunci či Měsíci, ať vyjdou o několik metrů dále, než je obvyklé? Ne, nemůže to udělat a neudělá to. Vznikl by z toho chaos, narušení řádu“* (str. 79-80). Stejně tak zatímco tento učitel (pohybující se na pomezí hinduismu a islámu) nedoporučoval náboženské konverze k jiným náboženstvím, jež nemají ukotvení v kultuře, do níž se člověk narodil (str.80), předchozí učitel (přestože sám v podstatě šivaista, byť se značnými přesahy do jiných tradic) se vyznačoval mimořádně hlubokým a procítěným vztahem ke Kristu, při zmínkách o něm se často spontánně rozplakal a nabádal k přijetí a následování jeho učení (str. 54).

Protože k práci nemám žádných faktografických výhrad, navrhuji, aby se autor v rámci obhajoby zamyslel nad tím, nakolik lze např. právě tyto dva výše zmíněné prvky považovat za zásadní rozdíl v učení obou učitelů, nebo nakolik je lze nějak zastřešit do určitého společného názorového rámce.

V každém případě diplomovou práci Tomáše Avramova považuji za mimořádně záslužnou, odborně fundovanou a duchovně inspirativní, **doporučuji ji k obhajobě** a navrhuji známku **výborně**.

PhDr. Vít Erban

Katedra filosofie a religionistiky TF JU,

11.4. 2010 v Českých Budějovicích